

ANARŞİST TAHAYYÜL

POSTANARŞİZMİN POLİTİKASI

SAUL NEWMAN

ÇEVİREN: CEM SİLİ

livefa
yayınevi

Saul Newman, Londra Goldsmiths Üniversitesi'nde Politik Teori Profesörüdür. Daha çok radikal politikanın yeni biçimlerini anlamının bir yolu olarak postanarşizm teorisiyle tanınmaktadır. Anarşist ve postanarşist politik teori, insan hakları, politik teoloji, hukuk, terörizm ve şiddet ile post-hümanist felsefe üzerine on üç kitabın yazarıdır. Türkçede *Bakuninden Lacana* ve *Max Stirner* kitaplarıyla tanınmaktadır. Yazarın *Postanarchism* adlı kitabı, yine Anarşist Tahayyül Dizisi kapsamında olmak üzere, yayın programımızdadır.

Cem Sili, Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı mezunu. Aynı üniversitede Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü'nde siyaset bilimi ve Central European University'de tarih alanlarında, 2. Meşrutiyet ve erken Cumhuriyet devirleri düşünce tarihi üzerine yüksek lisans mezunu. Almanca ve İngilizceden sosyoloji ve siyasal düşünceler gibi alanlarda çeviriler yapmakta.

Anarşist Tahayyül Dizisi

“Özgür olduklarına inananlardan daha umutsuzca köleleştirilmiş kimse yoktur.”

Johann Wolfgang Von Goethe

Editörlerin Önsözü

Ona vakıf olmayanların ya da politik düşmanlarının karikatürize ettiği biçimiyle bazen düzen-yanlısı herhangi bir politik düşünceye tepkisel bir muhalefete indirgenen bazen de şiddet yanlısı, kaos odaklı ve ütopyik bir model olarak resmedilen *anarşizm*, günümüzün sosyal ve politik dünyasında halen önemli bir politik seçenek olarak canlılığını sürdürüyor. Sınıfsal aidiyetlerin ötesindeki öznellik rejimlerinin, siyasi partilerin dışındaki örgütlenme tarzlarının ve devlet adı verilen sahayı aşip onu ilgaya dönük arzusuyla yeni bir politik eylem biçiminin arayışındaki anarşizm, modern radikal düşüncenin merkezi motifi olma konumunu bugün eskisinden daha fazla koruyor. Hal böyle olunca anarşist düşünce ve faaliyet, özellikle Marksizmin gözden düşmesi sonrasında, radikal bir politika, daha açık bir ifadeyle devlet, parti ve sınıf parametrelerine gömülü olmayan ve geleceği şimdide somutlaştırmayı öneren prefigüratif bir politika tasarlama girişimlerine hitap ediyor.

Türkiye'deki mevcut entelektüel ve politik alan açısından değerlendirildiğindeyse, anarşizmin –tüm çeşitliliği ve zenginliğine rağmen– oldukça tek boyutlu ve kısır bir üretim ve alımlama prosedürüne maruz kaldığını saptamamız gerekir. Bunun çok katlı tarihsel

ve toplumsal nedenlerine girmeksizin (ki yeri burası değil) ilk etapta şu söylenebilir: Türkiye’de halihazırdaki anarşist neşriyat (bazı istisnalar hariç) “anarşi ırmağı”nın farklı kollarına temas konusunda yavan kalmış, belirli açılardan anarşist tahayyülü bir tür “proleter sosyalizmi”nin varyasyonuna ya da salt hayat tarzına, dahası ikonografik bir “tarza” indirgemiş ve dahası anarşizmin tarihsel izdüşümlerine teğet geçerek çoğunlukla kurucu isimlerin klasik metinleriyle kendini sınırlamıştır. Oysa dünya ölçeğinde anarşi alanlarını açıp genişletmeye çalışan politik anarşist faaliyetlerin yanında kendini sanatsal etkinlik ya da akademik çalışmalarla ifade eden bir kültürel anarşizmden veyahut da kendilerini anarşist olarak tanımlamasalar bile anarşizan örgütlenmelerle etkinlik gösteren sayısız toplumsal hareketten bahsetmek mümkündür.

Özgürlükçü düşüncelerin kökleri kimi tarih yazımlarına göre antik Yunan dönemi Kiniklerine ve Antik Çin’deki Taocu düşüncelere kadar uzanır. Modern anarşizm düşüncesi ve eylemi ise on dokuzuncu yüzyılda ortaya çıkmıştır. İlk olarak Avrupa ve Amerika’da modern kapitalist ulus devletin gelişimiyle birlikte, önceki çağların halk hareketlerinden farklı olarak uzun vadeli örgütlü bir toplumsal devrim stratejisine dayanan toplumsal hareketlerin kendi içlerinde farklı strateji, taktik ya da eylem biçimlerine ayrılmasıyla çeşitlenen anarşist akımlar bireyci, sosyalist ve komünist düşüncelerin devlet ve otorite karşıtı kolu olarak işçi hareketleri ve kentli devrimci entelektüeller arasında karşılık buldu. Yirminci yüzyıl başlarında anarşist akımların yerel yaygınlığı Çin, Japonya, Kore ve Filipinler’den Arjantin, Kuzey Amerika ve Meksika’ya, Kuzey Afrika’dan Rusya ve tüm Avrupa’ya geniş bir alana ulaştı. Hiçbir zaman tek bir teorik referans noktasına, düşünüre veya kendi alt akımlarına indirgenemeyecek olan anarşist düşüncelerin zengin çeşitliliği içerisinde çok sayıda yazar, düşünür, denemeci, örgütçü, eğitimci, sanatçı ve güçlü

toplumsal hareketlerin olduğunu görüyoruz. Modern sanatta sembolizm konstrüktivizm, ekspresyonizm, DaDa ve sürrealizm gibi avangart akımların şekillenmesinde anarşizmin etkileri oldukça belirgindir. İkinci Dünya Savaşı sonrası özgürlükçü karşı kültür akımlarının ve gençlik hareketlerinin, savaş karşıtı eylemciliğin, feminist ve LGBTİ+ hareketlerinin, ekolojist hareketlerin biçimlenmesinde anarşist akımların özgün ve belirleyici etkileri vardır. Ayrıca Marksist sosyalist akımların 1968 sonrasında geçirdiği dönüşümlerde, özellikle devletçilik eleştirisini içeri almasında bu dönemde dünyada yeniden yaygınlaşmaya başlayan anarşizmin doğrudan etkisi vardır. 1960'lardan itibaren, Yeni Sol ve anarşist akımlar ile feminizm, ekoloji ve sömürgecilik karşıtı toplumsal mücadelelerin karşılıklı etkileşimlerinden beslenerek gelişen çağdaş radikal düşünce ve eleştirel toplum teorilerinin oluşumunda, anarşizmin eğilim belirleyici etkisi artık daha açıkça görülüyor. Ancak günümüze doğru geldiğimizde daha belirgin şekilde 1990'ların neoliberal yeni küresel egemenlik biçiminin yerleşmesiyle eşzamanlı olarak tüm dünyada gelişen anti-kapitalist hareketlerin ve toplumsal hareketlerin kavram setlerinin ve eylem repertuarının şekillenmesinde anarşist akımların oldukça ağırlıklı bir etkisi olduğu günümüz sosyal bilimcilerinin de görmezden gelemeyeceği bir olgu olarak ortada duruyor. Bu yıllar, David Graeber'ın 2002 tarihli çok atıf yapılan makalesi "Yeni Anarşistler"de niteliklerini tarif ettiği yeni bir anarşist hareketin ortaya çıktığı yıllar olarak kayda geçti. 1990'ların başından itibaren dönemin anti-kapitalist eylemciliği ve toplumsal hareketleriyle doğrudan bağlantılı bir entelektüel kuşağı çağdaş felsefe, sanat ve sosyal bilimler alanındaki gelişmelerle anarşist düşünceler arasındaki bağlantıları kuran, geliştiren ve çağdaş anarşizmin teorik tartışmalarını son derece zenginleştiren üretimler yapmaya başladılar. Bu çalışmaların görece daha erken bir bölümünden Türkiye'deki entelektüel okurlar çeviri maka-

le ve kitap çalışmalar yoluyla 2000'li yıllarda haberdar oldu. Ancak 2010'larda daha önce birbirinden kısmen bağımsız süren anarşist çalışmalar küresel ölçekte birbiriyle haberleşen bir entelektüel etkileşime girdiğinde, peş peşe anarşist araştırmalar üzerine akademik konferanslar, bu konulara hasredilmiş dergi sayıları ve uluslararası alanda oldukça prestijli yayınevlerinden hazırlanan kitap serileri de bu üretimleri çağdaş entelektüel tartışmalarda kalıcılaştırdı. 1960'lı yıllarda Marksizm, 1980'li yıllarda postyapısalcılık, postkolonyal çalışmalar, feminizm ve ekoloji düşüncesinde olduğu gibi 2010'lardan itibaren de anarşizm etrafında akademik anlamda verimli bir tartışma alanı gelişti.

Bugün bu geniş çeşitliliğin yalnızca çeviri yazınla sınırlı kalmadığını, Türkiye'de de uzun zamandır bu çeşitliliğe katkıda bulunan çalışmaların var olduğunu eklemek gerekiyor. Anarşist fikirlerin vicdani ret, ekoloji, feminizm ve LGBTİ+ hareketleri gibi toplumsal mücadele alanlarında oldukça dikkate alınan bir düşünce ve eylem öbeği olarak kavranışının yanı sıra çağdaş sanat ve akademik sosyal bilimlerde de yavaş gelişen bir ilgi görmeye başladığını söyleyebiliriz.

Bu noktada yeni tartışmaları beslemek ve mücadele alanlarındaki gelişmelerle paralel giden bir dizi estetik, felsefi, politik ve gündelik hayata açılan tartışmaya katkıda bulunmak üzere anarşist tahayyülün geniş etkisini dünyadaki yeni dönem çalışmalarla desteklemek üzere Livera Yayınları'nda *Anarşist Tahayyül* isimli bu kitap dizisini başlatıyoruz. Elinizdeki dizi önerisi öncelikle bu yukarıda belirttiğimiz sınırlı alımlamanın üstesinden gelmeye çalışacak bir arzuyu taşımaktadır.

Serinin editörleri olarak *anarşist tahayyülü* es geçmenin ya da ona kulak kabartmamanın, en temelde örtük olarak *boyun eğmeyi öğütlemek* manasına geldiğini, *anarşinin ethosunun* makro ve mikro

seviyede kolektif özgürlük ve kişisel özerklik alanlarını genişletmenin en sahici yollarından birisi olduğunu ve her türden heybetli görünen tahakküm yapıları içinde açılacak çentikler için bu tahayyülün daimi bir referans teşkil edeceğini düşünüyoruz.

güney çeğin & kürşad kızılтуğ

İÇİNDEKİLER

<i>Teşekkür</i>	15
Giriş	19
Birinci Bölüm: Yönetimin Ötanazisi: Klasik Anarşizmi Yeniden Düşünmek	39
İkinci Bölüm: Taçlı Anarşi: Post-Anarşist Bir Ontolojiye Doğru	79
Üçüncü Bölüm: Çocukluk Hastalığı: Anarşizm ve Marksizm	117
Dördüncü Bölüm: Anarşinin Ufku: Marx'ın İzinde Radikal Politika	157
Beşinci Bölüm: Post-Anarşizmi Tartışmak: Ontoloji, Etik ve Ütopycılık	203
Altıncı Bölüm: Sonuç: Günümüzde Post-Anarşizm ve Radikal Politika	242
<i>Kaynakça</i>	267
<i>Dizin</i>	279